

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 155/2015-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. mája 2015 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 34/1998 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 34/1998 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Košice I p r i k a z u j e , a b y v k o n a n í v e d e n o m p o d sp. zn. 17 C 34/1998 k o n a l b e z z b y t o č n ý c h p r i e ť a h o v .

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice I p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice I je p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia spolu v sume 444,66 € (slovom štyristoštyridsaťštyri eur a šesťdesiatšesť centov) na účet advokátky JUDr. Ivety Rajtákovéj, Štúrova 10, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 155/2015-15 z 1. apríla 2015 prijal na ďalšie konanie sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 34/1998.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti popísal chronologicky priebeh uvedeného konania takto:

«Dňa 12. 1. 1998 podal sťažovateľ na Okresnom súde Košice I návrh na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len BSM) po zániku manželstva.

Od toho času sťažovateľ viacerými vyjadreniami aktívne a bezodkladne reagoval na výzvy súdu a iniciatívne navrhoval dôkazy aj samotný postup dokazovania.

Dňa 25. 4. 2003 sťažovateľ upozornil na potrebu doplnenia dokazovania vyžiadanim originálov dokladov o vkladoch a výberoch z devízovej vkladnej knižky a na potrebu vyžiadania znaleckého posudku z odboru písmonolectva potrebného na posúdenie totožnosti osoby, ktorá uskutočnila výber z účtu.

Dňa 17. 7. 2003 sťažovateľ opäť navrhol doplnenie dokazovania za účelom odstránenia nejasností v posúdení dokladov o realizovaných výberoch z vkladnej knižky.

Dňa 21. 4. 2004 okresný súd nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru písmonolectvo, odvetvie ručné písmo, [REDAKOVANÉ]. Súd určil znalcovi na podanie posudku lehotu 60 dní od doručenia spisu.

Dňa 15. 4. 2005 bol znalecký posudok doručený sťažovateľovi. Bezodkladne po doručení posudku, dňa 18. 4. 2005, sťažovateľ žiadal o vypracovanie nového znaleckého posudku iným znalcom.

Dňa 1. 3. 2006 sťažovateľ opäť iniciatívne predložil ďalší „dovysvetľujúci materiál a stanovisko ku konaniu“ a opätovne upozornil na potrebu odstránenia nedostatkov súvisiacich s dokazovaním výberov z vkladnej knižky. Toto podanie adresoval priamo predsedovi senátu.

Dňa 9. 5. 2006 súd vypracovaním kontrolného znaleckého posudku poveril [REDAKOVANÉ]. Znalecký posudok mal byť vypracovaný v lehote 60 dní od doručenia spisu.

Dňa 16. 5. 2006 sťažovateľ podal námietky proti osobe znalca a navrhol súdu, aby vypracovaním znaleckého posudku poveril niektorú odbornú inštitúciu.

Dňa 23. 5. 2006 podala bývalá manželka sťažovateľa vyjadrenie k stanovisku sťažovateľa zo dňa 18. 10. 1999, doručeného jej právnej zástupkyňi dňa 6. 4. 2006.

Dňa 16. 4. 2008 oznámil znalec [REDAKOVANÉ], že: „znalecký posudok je pred ukončením, ale nemohol sa mu venovať sústavne a bez prerušenia... vynesnaží sa znalecký posudok dokončiť v náhradnom termíne do konca mája 2008.“

Dňa 7. 5. 2008 (dva roky po ustanovení znalca) súd predĺžil lehotu na podanie znaleckého posudku do 10. 6. 2008.

Dňa 16. 4. 2009 sťažovateľ vyjadril úmysel sa s bývalou manželkou dohodnúť na vyporiadaní majetku, ak súčasťou vyporiadania bude aj nárok zo sumy výberov realizovaných z vkladnej knižky.

Dňa 9. 11. 2009 nariadil súd kontrolné znalecké dokazovanie Ústavom súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline, znaleckou organizáciou z odboru Písomníctvo, odvetvie Ručné písmo. Znalecký posudok mal byť podaný v lehote 6 mesiacov od doručenia súdneho spisu.

Dňa 29. 9. 2011 rozhodol okresný súd uznesením 17 C 34/1998-477 o tarifnej odmene, náhrade hotových výdavkov a dani z pridanej hodnoty znaleckému ústavu spolu vo výške 2497,24 eur. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ odvolanie. Krajský súd v Košiciach uznesením 11 Co/354/2011-500 zo dňa 29. 2. 2012 zrušil uznesenie okresného súdu a vec vrátil na ďalšie konanie.

Dňa 31. 5. 2012 okresný súd uznesením 17 C/34/1998-508 opäť rozhodol o znalečnom a priznal znaleckému ústavu sumu 2497,21 eur.

Dňa 13. 6. 2012 podala bývalá manželka sťažovateľa proti uzneseniu 17 C/34/1998-508 odvolanie. S dôvodmi odvolania sa stotožnil aj sťažovateľ ako to vyplýva z jeho vyjadrenia z dňa 24. 7. 2012.

Dňa 16. 9. 2014 Krajský súd v Košiciach potvrdil uznesenie okresného súdu 17 C/34/1998 zo dňa 31. 5. 2012

Doposiaľ toto konanie nie je skončené.»

Na základe uvedeného sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že konanie v predmetnej veci trvá už viac ako 17 rokov a dosiaľ v ňom nebolo vydané ani jedno meritórne rozhodnutie. V priebehu uvedeného konania bolo vykonávané dokazovanie zamerané na znalecké skúmanie dokladov, na podklade ktorých boli urobené výbery z devízovej vkladnej knižky, avšak potreba realizácie tohto znaleckého dokazovania bola podľa sťažovateľa zjavná už z obsahu prvých podaní oboch účastníkov konania. Sťažovateľ v konaní vystupoval aktívne a snažil sa prispieť k objasneniu rozhodujúcich skutočností a efektívnemu priebehu konania. Hoci sťažovateľ na potrebu znaleckého dokazovania upozorňoval a žiadal oň už v roku 2003, prvé znalecké dokazovanie bolo nariadené až

21. apríla 2004, t. j. 6 rokov po podaní návrhu na vyporiadanie bezpodielového vlastníctva manželov (ďalej len „BSM“).

Sťažovateľ 18. apríla 2005 požiadal o vypracovanie nového znaleckého posudku iným znalcom, pretože v konaní predložený prvý znalecký posudok podľa neho neprispel k odstráneniu nejasností. Okresný súd tomuto jeho návrhu vyhovel 9. mája 2006, t. j. až o rok neskôr nariadením kontrolného znaleckého dokazovania znalcom [REDACTED]. Po ustanovení uvedeného znalca bola podľa sťažovateľa až s neprimerane dlhým odstupom dvoch rokov 7. mája 2008 okresným súdom predĺžená lehota na podanie znaleckého posudku do 10. júna 2008.

Predmetom konania v tejto veci je vyporiadanie BSM a extrémnu dĺžku tohto konania nemožno podľa sťažovateľa odôvodniť potrebou vykonania znaleckého dokazovania. Predmetná vec podľa sťažovateľa nie je navyše skutkovo ani právne zložitá a správanie účastníkov konania k predĺženiu tohto konania neprispelo.

Nečinnosť okresného súdu, ktorý v uvedenom konaní ani po 17 rokoch nevydal meritórne rozhodnutie, ktorým by upravil vlastnícke vzťahy už 18 rokov rozvedených manželov k ich spoločnému majetku, podstatným spôsobom zasiahla do možností výkonu ich vlastníckeho práva chráneného v čl. 20 ústavy. Sťažovateľ sa tak nachádza v dlhodobom stave právnej neistoty a nedôvery v možnosť súdnej ochrany jeho práva, ktorý sa obaja účastníci konania „snažili aktívne odstrániť, dokonca prejavili úmysel sa na vyporiadanie dohodnúť“. Napriek aktívnemu prístupu sťažovateľa v prebiehajúcom konaní nedošlo k vydaniu žiadneho meritórneho rozhodnutia a samotnú dĺžku konania podľa neho nemožno ospravedlniť. Neprimerane dlhé časové odstupy medzi jednotlivými úkonmi okresného súdu nemožno podľa sťažovateľa považovať za efektívny spôsob konania.

Na základe uvedeného sťažovateľ požiadal ústavný súd, aby vydal nález, v ktorom vysloví, že jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 17 C 34/1998

porušené, prikáže okresnému súdu konať v predmetnom konaní bez zbytočných prieťahov a zakáže mu pokračovať v porušovaní ním označených práv, sťažovateľovi prizná primerané finančné zadosťučinenie v sume 15 000 €, ako aj náhradu trov konania.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti sťažovateľa vyjadril okresný súd prostredníctvom svojho predsedu vyjadrením sp. zn. 1 SprV 156/2015 z 13. apríla 2015. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení priebeh konania v predmetnej veci popísal takto:

„Konanie vo veci sp. zn. 17C 34/1998 sa začalo 13. 1. 1998. Sťažovateľ v ňom vystupuje na procesnej strane žalobcu. Predmetom konania je žaloba na vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva bývalých manželov (ďalej len BSM).

Vec bola pridelená na rozhodnutie sudcovi [REDACTED].

Po zabezpečení prípravy pojednávania a ustálení rozsahu BSM, súd nariadil prvé pojednávanie na 7. 11. 2001. Toto pojednávanie bolo bez prejednávania veci pre neprítomnosť žalobcu (sťažovateľa) a jeho právneho zástupcu odročené na 16. 1. 2002.

Pojednávanie nariadené na 16. 1. 2002 bolo bez prejednávania veci odročené na 20. 2. 2002 pre ospravedlnenú neprítomnosť žalovanej a jej právnej zástupkyne.

Dňa 20. 2. 2002 súd vec prejednal a pojednávanie odročil na neurčito za účelom doplnenia dokazovania.

Ďalší termín pojednávania bol nariadený na 11. 12. 2002. Toto pojednávanie bolo odročené bez prejednávania veci na neurčito, z dôvodu práceneschopnosti sudcu.

Ďalší termín pojednávania bol nariadený na 16. 4. 2003. Na pojednávaní súd oboznámil účastníkov a ich zástupcov s obsahom zabezpečených listinných dôkazov.

Pojednávanie bolo odročené na neurčito na žiadosť právneho zástupcu žalobcu, ktorý si vyžiadal čas na oboznámenie sa s týmito dokladmi.

Ďalší termín pojednávania bol nariadený na 23. 1. 2004. Na pojednávanie sa nedostavila žalovaná. Pojednávanie bolo odročené bez prejednávania veci na 5. 3. 2004.

Na pojednávaní 5. 3. 2004 súd vec prejednal a pojednávanie odročil na neurčito za účelom zisťovania adresy pobytu žalovanej.

Pojednávajúce nariadené na 14. 4. 2004 bolo po prejednaní veci odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania.

Uznesením č. k. 17C/34/1998-150 zo dňa 21. 4. 2004 súd ustanovil znalca z odboru písmaoznactvo [REDAKOVANÉ]. Znalec doručil posudok 31. 3. 2005.

Ďalšie pojednávajúce vo veci súd nariadil na 21. 6. 2005. Pojednávajúce bolo bez prejednania veci odročené na 29. 9. 2005 pre neprítomnosť žalovanej a jej právnej zástupkyne. Na žiadosť právneho zástupcu žalobcu bol termín pojednávajúce prerobený na 15. 11. 2005.

Dňa 15. 11. 2005 súd vec prejednal a pojednávajúce odročil na neurčito s tým, že žalobca do 10 dní navrhne ďalšie dokazovanie vo veci.

Ďalší termín pojednávajúce súd nariadil na 6. 4. 2006. Po prejednaní veci bolo pojednávajúce odročené na neurčito za účelom nariadenia kontrolného znaleckého dokazovania. Na podanie kontrolného znaleckého posudku bol určený znalec [REDAKOVANÉ].

Dňa 5. 6. 2007 vec bola pridelená na rozhodnutie sudkyňi [REDAKOVANÉ].

Uznesením č. k. 17C/34/1998-283 zo dňa 7. 5. 2008 súd predĺžil znalcovi lehotu na podanie znaleckého posudku do 10. 6. 2008.

Ďalší termín pojednávajúce súd nariadil na 6. 11. 2008. Toto pojednávajúce bolo na žiadosť právneho zástupcu žalobcu odročené na 11. 12. 2008. Aj toto pojednávajúce bolo odročené na žiadosť právneho zástupcu žalobcu na 3. 2. 2009.

Na pojednávajúce 3. 2. 2008 súd po prejednaní veci pojednávajúce odročil na 12. 3. 2008.

Na pojednávajúce 12. 3. 2008 súd vec prejednal a pojednávajúce odročil na 23. 4. 2009 za účelom doplnenia dokazovania.

Na pojednávajúce 23. 4. 2008 súd vec prejednal a pojednávajúce odročil na neurčito za účelom rozhodnutia o ďalšom procesnom postupe.

Uznesením č. k. 17C/34/1998-336 zo dňa 9. 11. 2009 súd nariadil kontrolné znalecké dokazovanie Ústavom súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline.

Znalecký posudok bol doručený súdu 26. 9. 2011.

Uznesením č. k. 17C/34/1998-477 zo dňa 29. 9. 2011 súd priznal odmenu znaleckému ústavu za vypracovaný posudok. Proti uzneseniu podali odvolanie obaja účastníci konania.

Dňa 27. 10. 2011 bol spis predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach. Krajský súd uznesením č. k. 11Co 354/2011-500 zo dňa 29. 2. 2012 zrušil uznesenie súdu prvého stupňa a vec vrátil na ďalšie konanie. Uznesením č. k. 17 C/34/1998-508 zo dňa 31. 5. 2012 súd opätovne rozhodol o odmene za podaný znalecký posudok. Proti uzneseniu podala odvolanie žalovaná. Spis bol 16. 8. 2012 predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach. Krajský súd uznesením č. k. 11 Co 254/2012-526 zo dňa 28. 9. 2012 opakovane zrušil rozhodnutie súdu prvého stupňa a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uznesením č. k. 17C/34/1998-538 zo dňa 31. 3. 2014 súd po tretíkrát rozhodol o odmene za podaný znalecký posudok. Proti uzneseniu podal odvolanie žalobca. Dňa 9. 6. 2014 bol spis predložený na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach. Krajský súd uznesením č. k. 11 Co/622/2014-559 zo dňa 16. 9. 2014 potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa.

Toho časuje vo veci nariadený termín pojednávania na 19. 5. 2015.

Spory o vyporiadanie BSM nie sú právne zložité a tvoria súčasť štandardnej agendy prvostupňových súdov. V danom prípade však je vec skutkovo zložitejšia. Súd musel nariadiť znalecké dokazovanie a tiež kontrolné znalecké dokazovanie. Aj napriek tomu sa celková dĺžka konania javí ako neprimerane dlhá. Konanie sa začalo ešte 13. 1. 1998 a doposiaľ súd vo veci meritórne ani raz nerozhodol. V priebehu konania sa vyskytli aj obdobia absolútnej nečinnosti súdu. Do určitej miery k dĺžke konania prispeli aj účastníci konania, keďže viackrát bolo na základe ich žiadosti pojednávanie odročené.

Na základe vyššie uvedeného hodnotím sťažnosť [REDAKOVANÉ] ako čiastočne dôvodnú.“

Sťažovateľ na vyjadrenie okresného súdu reagoval prostredníctvom svojej právnej zástupkyne podaním zo 4. apríla 2015, v ktorom uviedol:

«Vo vyjadrení predsedu súdu nemožno nájsť žiadne skutočnosti, ktoré by umožnili dospieť k inému záveru ako k takému, že postup Okresného súdu Košice I vo veci sp. zn. 7C/34/98 bol postupom porušujúcim základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2

Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Tak ako je to uvedené aj vo vyjadrení predsedu súdu, konanie začalo v januári 1998. Napriek tomu, že predseda súdu obdobie medzi podaním návrhu a termínom prvého nariadeného pojednávania (7. 11. 2003) zdôvodňuje „zabezpečením prípravy pojednávania a ustálením rozsahu BSM“, nie je možné zistiť aké konkrétne úkony v uvedenom období 3 rokov a takmer 10 mesiacov súd vykonal. Je pravdou, že súd doručil návrh na začatie konania žalovanej už krátko po jeho podaní a žalovaná sa k tomuto návrhu vyjadrila, nie je však zrejmé, akú ďalšiu efektívnu aktivitu smerujúcu k prejednaniu veci a rozhodnutiu v nej, súd za 3 roky a takmer 10 mesiacov vykonával. V súvislosti s tým, sťažovateľ poukazuje na ust. § 114 ods. 1 O. s. p. v znení účinnom v čase podania návrhu na začatie konania, podľa ktorého pojednávanie pripraví predseda senátu tak, aby bolo možné rozhodnúť o veci spravidla na jedinom pojednávaní. ...

Doba 3 rokov a 10 mesiacov, v ktorej súd okrem doručenia návrhu, vyjadrenia k návrhu, ďalšieho vyjadrenia odporkyne, účastníkom navzájom, je neospravedliteľná a je potrebné skonštatovať, že už na samotnom začiatku konania bolo konanie súdu poznačené prietiahmi a vyznačovalo sa aj absolútnou nečinnosťou súdu.

Od 20. 9. 1999, kedy vyjadrenie sťažovateľa k v poradí druhému vyjadreniu odporkyne došlo súdu až do pojednávania nariadeného na deň 7. 11. 2001 bol súd nečinný. Zo samotného vyjadrenia predsedu súdu zároveň vyplýva, že ak aj pojednávanie nariadené na deň 7. 11. 2001 bolo odročené pre neprítomnosť sťažovateľa a jeho právneho zástupcu a neskôr pojednávanie nariadené na 16. 1. 2002 bolo odročené na 20. 2. 2002 pre neprítomnosť žalovanej a jej právnej zástupkyne, k neprimeranej dĺžke konania tieto prekážky postupu na strane účastníkov neprispeli žiadnym spôsobom, ktorý by mal byť braný do úvahy, keďže celková dĺžka konania sa z tohto dôvodu predĺžila o 3 a pol mesiaca. V tom čase (20. 2. 2002) konanie trvalo už viac než 4 roky.

Podstatne väčší časový odstup bol medzi pojednávaním nariadeným na deň 20. 2. 2002 a ďalším termínom pojednávania, ktoré bolo nariadené na deň 11. 12. 2002, teda doba medzi týmito dvoma pojednávaniami bola 10 mesiacov, čo možno považovať pri konaní trvajúcim už vtom čase takmer 5 rokov za celkom zjavne neprimerane dlhý čas.

Ďalší časový úsek, ktorý nemožno považovať za primeraný je doba od 16. 4. 2003 do 20. 3. 2004, keď časový odstup medzi pojednávaniami predstavuje 9 mesiacov. V tom čase konanie prebiehalo už 6 rokov.

Napriek tomu, že pojednávanie nariadené na deň 14. 4. 2004 bolo odročené z dôvodu nariadenia znaleckého dokazovania a toto znalecké dokazovanie bolo aj uznesením zo dňa 21. 4. 2004 nariadené a znalci boli stanovená lehota na podanie znaleckého posudku do 60 dní od doručenia spisu a znalecký posudok bol znalcom doručený až 31. 3. 2005, nemožno nájsť vo vyjadrení predsedu súdu žiadne vysvetlenie z akého dôvodu, súd si vedomý nepodania znaleckého posudku znalcom v stanovenej lehote, znalca neurgoval, nezisťoval dôvody, pre ktoré tento nepodal znalecký posudok v stanovenej lehote, ani nevyužil žiadne z poriadkových opatrení podľa § 53 O. s. p. na zabezpečenie znaleckého posudku a tým aj plynulého priebehu konania.

Od 6. 4. 2006, kedy bolo pojednávanie opätovne odročené kvôli nariadeniu znaleckého (kontrolného) dokazovania, do 7. 5. 2008 súd nevykonal žiaden úkon smerujúci k tomu, aby bol znalcom predložený kontrolný znalecký posudok v lehote 60 dní stanovenej mu uznesením zo dňa 9. 5. 2006. Tak ako na to bolo poukázané už v sťažnosti, znalec až 16. 4. 2008, teda rok a 11 mesiacov po nariadení znaleckého dokazovania, požiadal o predĺženie lehoty na podanie znaleckého posudku. Táto mu bola súdom predĺžená do 10. 6. 2008.

Ďalšie pojednávanie bolo nariadené na 6. 11. 2008 a odročené na opakovanú žiadosť právneho zástupcu sťažovateľa na 3. 2. 2009, ktoré súd aj vykonal, odročil na 12. 3. 2009 a na 23. 4. 2009. Za ďalšie obdobie prietahov spôsobených súdom je potrebné považovať čas od 23. 4. 2009 do 9. 11. 2009, kedy súd „rozhodoval o ďalšom procesnom postupe“. Dňa 9. 11. 2009 súd nariadil kontrolné znalecké dokazovanie znaleckým ústavom, ktorému stanovil lehotu na podanie znaleckého posudku 6 mesiacov (konanie v tomto období prebiehalo už 9 rokov a 10 mesiacov bez jediného meritórneho rozhodnutia vo veci). Napriek takto veľkoryso stanovenej lehote na podanie znaleckého posudku bol tento doručený súdu až 26. 9. 2011, teda rok a 4 mesiace po uplynutí lehoty stanovenej súdom na jeho podanie. Predseda súdu sa ani v tomto prípade nezmieňuje o žiadnych úkonoch zo strany súdu smerom k znaleckému ústavu, ktorých účelom by bolo zabezpečiť

podanie znaleckého posudku, ani o žiadnych úkonoch zo strany znaleckého ústavu, ktorými by sa tento domáhal predĺženia lehoty na jeho podanie.

Od 29. 9. 2011 až do 6. 9. 2014 súd rozhodoval o odmene za podaný znalecký posudok (3 roky).

Bez ohľadu na skutočnosť, že tento procesný úkon si vyžiadal 3 roky a samotná táto skutočnosť apriórne spochybňuje, že by zo strany súdu išlo o sústredený postup v konaní. Efektívnosť postupu súdu prvého stupňa nemôže byť priznaná ani s prihliadnutím na ust. § 209 ods. 2 O. s. p., podľa ktorého, ak odvolanie smeruje proti uzneseniu, ktorým súd prvého stupňa nerozhodol vo veci samej, vec sa predloží odvolaciemu súdu pred rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, len ak by bez rozhodnutia o odvolaní súd prvého stupňa nemohol pokračovať v konaní.

Pokiaľ predseda súdu konštatuje určitú zložitosť veci spôsobenej potrebou nariadiť znalecké dokazovania, nemožno tomuto argumentu priznať váhu, ktorá by súd zbavovala čo i len čiastočne zodpovednosti za 17 rokov a 4 mesiace trvajúce konanie bez jediného meritórneho rozhodnutia vo veci.

Potreba nariadiť znalecké dokazovanie sa v konaniach o vyporiadaní BSM vyskytuje pravidelne a je skôr súčasťou takýchto konaní ako výnimkou. Ako však bolo uvedené v doterajšom obsahu tohto vyjadrenia, k extrémne neprimeranej dĺžke konania prispel súd svojim nesústredeným postupom a predovšetkým obdobiami tak úplnej nečinnosti, ako aj obdobiami, v ktorých bolo nariadené znalecké dokazovanie, znalecký posudok nebol podaný v lehote stanovenej súdom a súd napriek tomu zostal pasívny bez toho, aby sa právnymi prostriedkami, ktoré má k dispozícii, snažil o zabezpečenie efektívneho priebehu konania, či už urgenciami znalcov, využitím poriadkových opatrení, či podnetom na ministerstvo spravodlivosti v súvislosti s jeho dohľadom nad činnosťou znalcov.

Súd nemôže v žiadnej časti občianskeho súdneho konania rezignovať na svoje povinnosti vyplývajúce z ust. § 6 a § 100 O. s. p., ktoré zabezpečujú v občianskom súdnom konaní právo ich účastníkom zakotvené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Stážovateľ trvá na tom, že k porušeniu práv namietaných sťažnosťou došlo postupom, za ktorý zodpovedá súd. So zreteľom na extrémnu dĺžku konania v právne a skutkovo nie

zložitej veci, považuje sťažnosťou žiadané primerané finančné zadostučinenie za primerané okolnostiam namietaným v sťažnosti.»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vo veci sťažnosti sťažovateľa upustil od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Otázku existencie zbytočných prietahov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva [ďalej len „ESLP“ (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03)].

Ústavný súd si pri výklade „základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1

dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

1. Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitost veci“, ústavný súd konštatuje, že hoci predmetom sporu je návrh na vypořádanie BSM, ide o vec, ktorá patrí po právnej stránke do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva s rozsiahlou judikatúrou v tejto oblasti. Skutkovú stránku predmetnej veci ústavný súd posudzuje ako zložitú s prihliadnutím na predmet konania, pretože pri vypořádání BSM je potrebné zohľadniť časté protikladné stanoviská a úkony účastníkov konania predovšetkým vo vzťahu k ustáleniu masy vecí patriacich do BSM, tak ako to bolo aj v tomto prípade. Ústavný súd ale zastáva názor, že aj napriek uvedeným konkrétnym okolnostiam je dĺžka trvania predmetného konania trvajúceho viac ako 17 rokov aj pri zohľadnení jeho skutkovej náročnosti ústavne neakceptovateľná.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria – správania sťažovateľa v predmetnom konaní – ústavný súd zistil, že k spomaľovaniu postupu okresného súdu v predmetnom konaní prispelo aj správanie sťažovateľa ako žalobcu a jeho právneho zástupcu. O tejto skutočnosti svedčí fakt, že z dôvodov na strane sťažovateľa alebo jeho právneho zástupcu bolo spolu v predmetnom konaní odročených sedem okresným súdom riadne nariadených pojednávaní (7. novembra 2001, 16. januára 2002, 29. októbra 2003, 29. septembra 2005, 9. februára 2006, 6. novembra 2008 a 11. decembra 2008). Jedným z ďalších dôvodov predĺženia uvedeného konania bolo podľa zistenia ústavného súdu aj sťažovateľom v ňom navrhnuté znalecké dokazovanie a kontrolné znalecké dokazovanie, ktoré bolo potrebné realizovať na účely preukázania, resp. ustálenia masy vecí patriacich do BSM. S ohľadom na uvedené sa dokazovanie v predmetnom konaní predĺžilo aj preto, že sťažovateľ nebol schopný sám poskytnúť dostatočný podkladový materiál, resp. porovnávací materiál na jeho vykonanie, a z tohto dôvodu bol okresný súd nútený vykonať viacero procesných úkonov na účely získania uvedeného materiálu prostredníctvom súčinnosti s ďalšími orgánmi verejnej správy.

Sťažovateľ taktiež v predmetnom konaní využil svoje procesné práva, keď proti uzneseniu okresného súdu z 29. septembra 2011, ako aj uzneseniu okresného súdu z 31. marca 2014 podal odvolania. Čas potrebný na rozhodnutie o týchto ním podaných opravných prostriedkoch ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou na ťarchu okresného súdu nezapočítal.

Ústavný súd s ohľadom na uvedené okolnosti pripomína, že k právu účastníka konania na efektívny, rýchly a účelný postup súdu v konaní pristupuje procesná povinnosť účastníka konania prispievať k dosiahnutiu účelu súdneho konania včasným reagovaním na pokyny súdu a oznámením potrebných skutočností [§ 101 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“)].

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, je postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd z prehľadu procesných úkonov okresného súdu, podaní sťažovateľa, ako aj zo spisu okresného súdu v predmetnej veci zistil, že okresný súd v predmetnom konaní nevykonával relevantnú procesnú činnosť v období od 11. marca 1998 (okresnému súdu bolo doručené vyžiadané stanovisko sťažovateľa) do 9. septembra 1999 (pokyn súdnej kancelárii vyzvať sťažovateľa na zaujatie stanoviska k podaniu odporkyne), t. j. jeden rok a päť mesiacov, v období od 21. októbra 1999 (okresnému súdu bolo doručené vyžiadané stanovisko sťažovateľa) do 12. októbra 2001 (pokyn súdnej kancelárie vykonať úkony súvisiace s nariadením pojednávania), t. j. takmer dva roky, ako aj v období od 19. decembra 2012 (okresnému súdu bolo doručené vyjadrenie právnej zástupkyne odporkyne k vyjadreniu znaleckej organizácie) do 31. marca 2014 (okresný súd uznesením priznal znalečné znaleckej organizácii), t. j. jeden rok a tri mesiace. Z uvedeného je zrejmé, že celkovo bol okresný súd v tejto veci nečinný v období trvajúcim spolu štyri roky a osem mesiacov, počas ktorého v tejto veci nevykonával žiadne úkony, ktoré by smerovali

k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádzal. Ústavný súd zdôrazňuje, že súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako to je v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia v celku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. II. ÚS 211/2010).

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že celková doba predmetného konania pred okresným súdom bola taktiež podstatne ovplyvnená dĺžkou a spôsobom realizácie znaleckého dokazovania. Prvé znalecké dokazovanie ustanoveným znalcom trvalo takmer jeden rok, a to od 21. apríla 2004 (okresný súd vydal uznesenie o ustanovení znalca) do 31. marca 2005 (okresnému súdu bol doručený vypracovaný znalecký posudok).

Sťažovateľ vykonanie kontrolného znaleckého dokazovania v predmetnej veci navrhol už v podaní svojho právneho zástupcu doručenom okresnému súdu 18. novembra 2005. K ustanoveniu znalca na vykonanie kontrolného znaleckého dokazovania okresný súd pristúpil až 9. mája 2006, a to ustanovením znalca, ktorého napokon 4. júna 2008 musel požiadať o vrátenie spisu bez vypracovaného znaleckého posudku, pretože uvedený znalec bol medzičasom vyčiarknutý zo zoznamu znalcov a tlmočníkov. K vykonaniu kontrolného znaleckého dokazovania pristúpil okresný súd až ustanovením znaleckej organizácie 9. novembra 2009, pričom vypracovaný znalecký posudok bol okresnému súdu doručený až 26. septembra 2011.

Ústavný súd už v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou vyslovil, že všeobecný súd vzhľadom na jeho povinnosť organizovať procesný postup v súdnom konaní tak, aby sa čo najskôr odstránil ten stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie, zodpovedá za adekvátne a účelné využitie procesných prostriedkov, ktoré mu na tento účel zákon zveruje, a to aj v rámci znaleckého dokazovania, pokiaľ ide o vytvorenie predpokladov na jeho úspešný priebeh (vrátane objasnenia a ustálenia skutkového stavu, z ktorého má znalec vychádzať, správneho, vecného a zrozumiteľného vymedzenia úlohy znalca, ako aj efektívneho využitia poriadkových opatrení podľa § 53 OSP, ak nerešpektovanie povinností uložených súdom zo strany znalca

alebo účastníkov konania sťažuje postup konania). V tejto súvislosti ústavný súd taktiež uviedol, že doba jedného roka (pokiaľ nejde o okolnosti hodné osobitného zreteľa) značne presahuje dobu potrebnú na vypracovanie znaleckého posudku pri riadnom plnení si povinností súdom a tiež znalcom (III. ÚS 111/01).

V danom prípade zastáva ústavný súd názor, že pri sústredenom postupe okresného súdu vo veci (vopred prerokované úlohy i materiály potrebné na vypracovanie znaleckého posudku, metodické usmerňovanie činnosti znalcov a riadenie činnosti znalcov, využívanie poriadkových opatrení) mohlo byť napriek časovej zaneprázdnenosti znalcov znalecké dokazovanie v tomto konaní vykonané a skončené aspoň v lehote do jedného roka. Zostávajúcu časť celkovej doby znaleckého dokazovania (takmer dva roky) posúdil preto ústavný súd ako obdobie, v ktorom dochádzalo k zbytočným prieťahom v posudzovanom konaní, počas ktorého okresný súd neurobil nič pre odstránenie právnej neistoty sťažovateľa. Podľa názoru ústavného súdu okresný súd v tomto prípade nevyužil dôsledne a včas všetky procesné prostriedky smerujúce k tomu, aby znalecké dokazovanie bolo urýchlene skončené (obdobne napr. IV. ÚS 239/03).

Podľa zistenia ústavného súdu sa spis v predmetnej veci spolu trikrát nachádzal na Krajskom súde v Košiciach, ktorý rozhodoval o odvolaniach podaných účastníkmi konania i znaleckou organizáciou proti uzneseniam vydaným okresným súdom (od 27. októbra 2011 do 2. apríla 2012, t. j. viac ako päť mesiacov, od 13. augusta 2012 do 23. októbra 2012, t. j. takmer dva mesiace, a od 9. júna 2014 do 22. októbra 2014, t. j. viac ako štyri mesiace), pričom čas potrebný na rozhodnutie o týchto opravných prostriedkoch nemožno z objektívnych dôvodov pripočítať na ťarchu okresného súdu.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti je zrejmé, že okresný súd v predmetnom konaní nepostupoval v súlade s účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, preto ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Keďže ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priehov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal tomuto súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priehov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 15 000 € od okresného súdu z dôvodov uvedených v jeho sťažnosti.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku preskúmaného konania a berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, predovšetkým postup okresného súdu v predmetnej veci a predmet uvedeného konania, t. j. čo je pre účastníka konania v stávke – „at stake“, správanie sťažovateľa, ktorý taktiež výraznou mierou prispel k predĺženiu uvedeného konania a so svojou sťažnosťou sa na ústavný súd obrátil v čase po vyhotovení kontrolného znaleckého posudku, t. j. v čase, keď je zrejmé, že sú splnené predpoklady na rozhodnutie okresného súdu vo veci samej, pričom účelom priznaného finančného zadosťučinenia nie je uspokojenie v konaní uplatnených nárokov, ústavný súd považoval priznanie sumy 3 000 € sťažovateľovi za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v súvislosti s jeho právnym zastupovaním advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 10, Košice.

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2014, ktorá bola 839 €. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, spísanie sťažnosti a jej podanie a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu) a v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a b) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v celkovej sume 444,66 €, t. j. 419,49 € (za tri úkony právnej služby 3 x 139,83 €) a 25,17 € (režijný paušál 3 x 8,39 €).

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet advokátky sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. mája 2015